

Frendrup – en gård fra middelalderen

Skrevet 1999 af Poul Christensen.

Billeder og tegninger af udgravning er venligst udlånt fra Aalborg Museum.

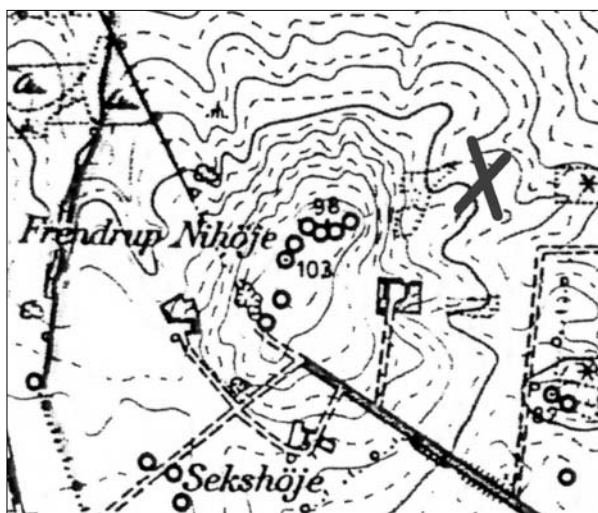
Hvis vi ser bort fra kirkerne, er der i dag ikke bevaret huse fra middelalderen hos os. Menneskenes boliger var på den tid oftest ret forgængelige, de har for de flestes vedkommende bestået af bindingsværk med risfletning og ler i felterne, og med strå som tag har det hele ikke haft mulighed for at holde ret ubegrænset. Blev det for ringe, så rev man blot ned og byggede noget nyt. Derfor kan vi ikke vise huse frem der er 500 år gamle, og sporene efter middelalderhuse er næppe til at påvise.

Bag Frendrup Nihøje lå i middelalderen ” Fremdrue gardh”.

Der er dog et enkelt eksempel. Bag ved Nihøje i Øster Hornum kom der ved pløjning en del teglstensbrokker frem, hvilket fik et par lokale amatørarkæologer til i samarbejde med Ålborg Historiske Museum at gå i gang med en udgravning for 25 år siden.

Udgravningen gav resultat, idet man fandt en bageovn, som uden tvivl var hjertet i den oprindelige Frendrupgård. Det var omkring bageovnen tilberedningen af maden foregik, og som navnet antyder så var det stedet hvor man bagte brødet, men herfra udgik sagtens også den nødvendige opvarmning til den del af huset hvor man havde opholdsrum.

Krydset viser, hvor gården lå

Frendrup ejedes i tiden før reformationen af Viborgbispens, der i de urolige tider før kirkeomvæltningen havde travlt med at gøre opmærksom på hvilket gods han ejede. Derfor kan vi i 1527 endnu læse om ”Fremdrue gardh” og ”Fremdrue marck”.

På den tid stod Frendrup altså endnu som en selvstændig enestegård oppe bag ved Nihøje, men i 1562 er jorden blevet dyrket sammen med Vestergård i Moldbjerg.

Her havde Niels Poulsen Kras fået livsbrev på Vestergård, og vi kan se at landgildeydelsen fra Frendrup er fulgt med til Vestergård. Derved blev Niels Kras, årlige ydelser så høje at han til sidst klagede over at skulle af med så meget, et problem som lensmanden blev sat til at vurdere i 1572. Ligstenen over Niels Kras og hans adelige kone kan i øvrigt ses i koret i Øster Hornum kirke.

Vi kan altså konstatere at Frendrup forsvandt omkring reformationstiden, da den gode Viborgbisp måtte aflevere alt sit jordegods til kongen. Stedet er så gået i forfald, sandsynligvis har man også taget en del sten med sig til byggeri andetsteds. Frendrup har nok for en stor dels vedkommende bestået af bindingsværk som andre gårde, men der indgik også teglsten i gården, bl.a. i forbindelse med den så-

kaldte bageovn, men det man har fundet er ikke tilstrækkeligt til at danne sig et indtryk af hvordan gården har set ud. Teglstene var de store munkesten, som vi kender dem fra middelalderbyggeri. Bunden af ovnen var stenpikning og ler. Ved udgravningen fandt man også lidt spredte potteskår fra tiden.

Kværnsten fra Frendrup

Ved siden af gården har der også ligget en vandmølle, idet der var et væld, hvis spor anes endnu. Åbenbart nok til at man har kunnet stemme vand op til at drive en mølle, der kunne klare gårdens behov. En svag hævnning i terrænet røber endnu rester af mølledæmningen.

Voldene, der omgav mølledammen

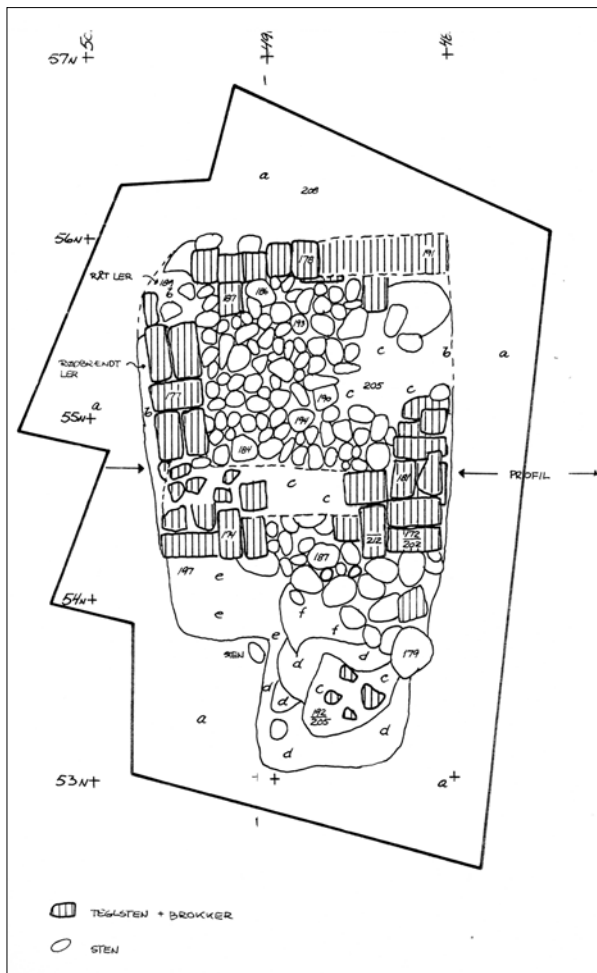
Man kan spekulere over hvorfor Frendrupgården blev nedlagt. Måske skyldes det urolige tider, vejen til Nibe gik dengang forbi Nihøje. Måske har kronen, der nu var ejer, villet have gården med i landsbyfællesskabet nede i Moldbjerg. Det får vi næppe at vide, men efter 150 års forløb blev Frendrups jord på ny skilt ud fra Vestergård og gården genopstod nede i Moldbjerg by. Fæsteren på gården var blevet en del af fællesskabet.

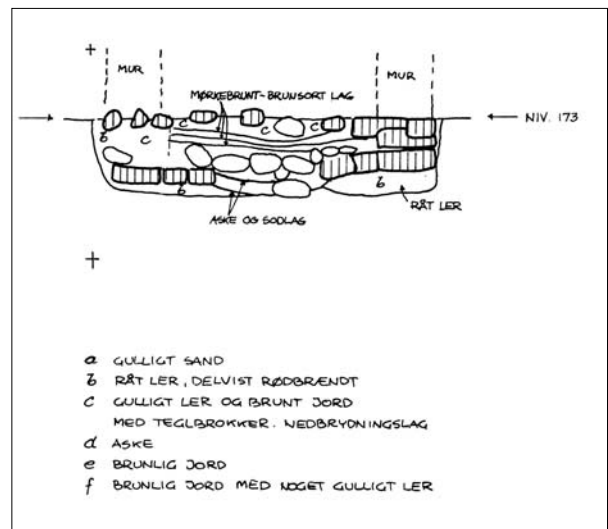
Bageovnen set fra syd. Forrest ligger askegruben, hvori man fandt en del potteskår fra senmiddelalder. Midtfor har vi ovnens åbning. Indvendig bestod bunden oprindelig af ler, men senere har man lagt en stenpikning i ler, og atter senere er pikningen blevet dækket med ler på ny.

Selve ovnen er opmuret i ler af munkesten, og disse kraftige sten giver ovnens væg en tykkelse på 30 cm, hvorved man på billedet kan danne sig et indtryk af ovnens størrelse.

Da man naturligt nok var interesseret i det tilhørende gårdanlæg, lagde man nogle søgegrøfter ud fra ovnen, men de spor man fandt, var alt for udviskede til at man kunne danne sig et billede af Frendrup.

Tegning af bageovnen set fra syd

Profiltegning af ovnen – i snittet mellem pilene på oversigtstegningen. Nederst: Ovnens bund

Et års tid efter arkæologernes udgravning af ovnen tog amatørarkæologerne atter skeen i hånden og fandt noget, der må tolkes som en sokkel. Så måske er der mere viden om Frendrupgård at hente under mulden for professionelle arkæologer.

En stump af en sokkel fra Frendrupgård